

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

Інститут сучасного мистецтва

Кафедра академічного і естрадного вокалу та звукорежисури

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор
з науково-педагогічної роботи
професор _____ С. В. Іванов
«__» _____ 2019 р.

ПРОГРАМА КОМПЛЕКСНОГО ІСПИТУ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ

025 МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО

для здобувачів вищої освіти

третього (освітньо-наукового) рівня – доктор філософії

галузь знань 02 «Культура і мистецтво»

спеціальність 025 «Музичне мистецтво»

Київ – 2019

Програма комплексного підсумкового іспиту за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» для здобувачів вищої освіти освітньо-наукового рівня доктора філософії на основі вищої освіти та кваліфікації магістр (спеціаліст) / Укладачі: Побережна Г. І. д-р мистецтвознавства, професор, Афоніна О. С. д-р мистецтвознавства, професор, Шульгіна В. Д. д-р мистецтвознавства, професор, Зосім О. Л. д-р мистецтвознавства, доцент. Київ: НАКККіМ, 2019.

ПОГОДЖЕНО:

Директор інституту сучасного
мистецтва

_____ (Кулиняк М. А.)
(підпис)

Протокол № 5 від «17» лютого 2020 р.

СХВАЛЕНО:

Зав. кафедри академічного
і естрадного вокалу та звукорежисури

_____ (Бобул І. В.)
(підпис)

Протокол № 8 від «14» лютого 2020 р.

Затверджено науково-методичною радою Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв

Протокол від «___» _____ 2020 року №___

Голова науково-методичної ради _____
(підпис)

(_____)
(прізвище та ініціали)

«___» _____ 2020 року

Пояснювальна записка

Програма комплексного підсумкового іспиту зі спеціальності 025 «Музичне мистецтво» визначається для аспірантів четвертого року навчання Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, які претендують на здобуття освітньо-наукового рівня доктор філософії. Програма містить пояснювальну записку, програми навчальних дисциплін, які виносяться на екзамен, критерії оцінювання знань студентів, список рекомендованої основної та додаткової літератури.

Під час комплексного випускного іспиту відбувається перевірка якості знань з дисциплін загальної підготовки та дисциплін професійної підготовки як «Філософія науки», «Логос історії музики», «Музичне мистецтво доби постмодерну», «Новітні технології у музикознавчих дослідженнях».

Програма іспиту охоплює основні теоретико-методологічні проблеми та емпіричний матеріал згаданих навчальних дисциплін. Відповіді на питання дадуть змогу перевірити вміння здобувачів розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності комплексні проблеми в галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності у сфері музичного мистецтва, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та професійної практики. Здобувачі третього освітньо-наукового рівня доктор філософії повинні не тільки продемонструвати знання нормативного матеріалу, а й рівень теоретичної підготовки, володіння методологією музикознавчої науки, а також готовність до підготовки дисертаційного дослідження, навички аналітичного мислення та роботу з мистецькими артефактами, документальними джерелами та фаховою науковою літературою.

ПРОГРАМИ

навчальних дисциплін, які виносяться на комплексний іспит

1. Філософія науки.

Філософія науки в структурі світогляду та пізнання. Історичні підходи до розуміння ролі філософії у досягненні світу. Структура філософського знання. Основна проблематика філософії та її суперечлива поєднуваність з методологією та предметністю природничо-наукового знання.

Первісні паранаукові вірування: анімізм, фетишизм, тотемізм, магія. Міфологічна основа виникнення філософського світосприйняття у Давній Греції. Пошук першооснови. Логос як закон і як слово. Сократівський переворот у філософії. Метод Сократа і засоби софістів. Платонівська теорія пізнання, політичне вчення Платона та Аристотеля. Проблема третьої людини у Аристотеля як ключовий пункт перетину філософської та науково-теоретичної методології. Ранні протонаукові знання давніх культур: давньоєгипетська протонаукова культура. Ранні пізнавальні здобутки Давнього Дворіччя (месопотамська культура).

Основні досягнення науки нового часу та колізія відмови від релігійної світоглядної парадигми. Релігія, філософія і наука. Традиційні та нетрадиційні методи і принципи пізнання. Релігійне та інтуїтивне пізнання. Гностицизм. Філософсько-наукова квінтесенція соціокультурних, соціополітичних та соціоекономічних складових історичної динаміки суспільного буття Гоббс, Дідро, Рікардо, Пригожин, Тулмін тощо. Формування наукової парадигми класичної картини світу. Декарт, Ньютон Лейбніц. Астрономічні відкриття як рушій наукового розвитку.

Модерн як фундамент сучасного наукового знання. Соціоекономічні теорії XIX – XX століть як зміна парадигму соціального розвитку. Революція у природничих науках рубежа XX сторіччя. Значення відкриттів у сфері психології та наук про людину (Фрейд, Юнг, Вітгенштейн). Науковий переворот доби постмодерну. Основні ідеї та напрямки європейського філософського постмодернізму. Вичерпання парадигми соціального знання та сучасні цивілізаційні виклики.

Проблема калібрування у науково-природничому знанні та її методологічна обмеженість. Осмислення цивілізаційного руху людства крізь призму синтетичного підходу до визначення основних засобів, мети та наслідків пізнання і діяльності. Трансмутація і мультиВсесвіт.

Структура (напрями наукових досліджень) історичної культурології: теорія пізнання історичної динаміки культури; історична антропології

(реконструктивне моделювання історичних явищ культури та їх систем); культурологічне народознавство; історія спеціалізованих галузей культури; історія соціальної взаємодії (образи, ритуали, вербальні і невербальні мови комунікації, етикет та ін.); культурна компаративістика (типологізація культурного виміру буття людства): позитивістський, функціональний, постмодерністський, структурно-функціональний, феноменологічний, конфліктологічний, детерміністичний. Методологічні підходи до вивчення історико-культурних взаємовпливів: концепції дифузійнізму, функціоналізму, детермінізму. Метод зіставлення культур. Принципи культурології: цілісності та культурно-історичного підходу.

Основні методи теоретичних і науково-практичних досліджень в історико-культурологічній сфері. Методи, пов'язані з розуміючим входженням в культуру: методи польової етнографії (опис, класифікація, метод переживання та ін), спостереження тощо. Історико-пізнавальні методи: порівняльно-історичний, системний, порівняльний, типологічний, аналізу текстів (нарративний), герменевтичний. Семіотичний, біографічний (просопографічний), психологічний метод, моделювання (асоціативне та функціональне) структурно-функціональний підхід, факторний і компонентний аналіз, моделювання із застосуванням математичного аналізу, контент-аналіз.

2. Логос історії музики.

Головні історичні етапи та основні напрямки розвитку музичної культури. Загальна типологічна характеристика основних музикознавчих концепцій. Числовий символізм – універсальне інформаційне джерело в філо- та онтогенезі. Космологічні уявлення про музику та її роль у системі світобудови. Загальні наукові й спеціальні музичні універсалії.

Космоцентризм як світоглядний принцип Античності. Історичні, філософсько-етичні та соціальні передумови музичного мистецтва Античності. Споглядальність античної культури та її прояви у музиці.

Розвиток античних концепцій музики в середньовічну добу. Загальна характеристика музичної культури Середньовіччя та вплив ідейно-філософського мислення на її розвиток. Синкретизм як художньо-конструктивний принцип. Генеза ранніх форм поліфонічного музичного мислення.

Антропоцентризм як світоглядний принцип доби Відродження. Рядоположність як домінуючий художньо-конструктивний принцип музичного мистецтва Відродження. Вокально-хорова поліфонія «строногого письма». Музично-космогонічні теорії.

Перехідний характер епохи Бароко та її суспільні протиріччя. Антиномічність як головний принцип стилю бароко. Інші принципи: антитеза внутрішнього і зовнішнього, різноплановість, декоративність, диференціація. Антиномія «поліфонія – гомофонія» в музиці бароко. Мистецтво рококо.

Ідейно-естетичні основи класицизму. Раціоналізм як світоглядна основа класицизму. Регламентація як художньо-конструктивний принцип. Барочний і просвітницький класицизм. Віденська школа - вершина музичного класицизму. Домінуюча роль гармонії в музичній організації, вияв у ній логічного принципу.

Ідейно-філософська концепція та образна система романтизму. Народження національних композиторських шкіл. Оновлення засобів музичної виразності як наслідок нового мислення і світовідчуття митців-романтиків. Дифузія як художньо-конструктивний принцип та його прояв у музиці композиторів-романтиків. Криза романтичної гармонії та її логічні передумови.

Імпресіонізм як перехідна форма від романтизму до модернізму. Символізм як згасання романтичної свідомості. Ситуація кризи культури: прояв і сутність. Зміни у відчутті темпоритму буття – окремою людиною (митцем), людством в цілому. Революція в часовій організації музичного мистецтва. Автономність, децентралізація, розшарування та мега-антиномічність як художньо-конструктивні принципи мистецтва ХХ ст. Полістилістика. Поп-культура. Авторські музично-технологічні системи.

Еволюційні та інволюційні механізми розвитку у музичному мистецтві. Парадигмальний контекст і неоднозначність явища постмодернізму. Трансцендентне у науковій картині світу та її вплив на музичне мистецтво. Багатозначненева логіка. Десубстанціоналізація форм музичного мистецтва. Нова часопросторовість. Художній і сакральний аспекти музичного метра у історичній проекції. Інтертекстуальність. Технократизація музичної мови, змісту і форми. Перспективи розвитку музичної культури у ХХІ столітті.

Поняття «метаісторія». Логос метаісторії. Феномен музичної геніальності. Поняття «кризової доби». Творча особистість кризової доби. Критерії геніальної творчої особистості. Образно-емоційний вектор музично-історичного процесу. Духовні акценти музичного мистецтва сучасної епохи.

3. Музичне мистецтво доби постмодерну.

Поняття постмодернізму. Основні образи, символи, жанри в музиці постмодернізму. Постмодернізм як світогляд, що намагається пережити, подолати традиційність способу нашого життя не через заперечення, а об'єднання. Риси постмодернізму в музиці: синтез стилів, відхід від

традиційних норм під впливом комп'ютерної та електронної музики. Естетика постмодернізму: посилення тем і мотивів ігрових і гедоністичних, множинність інтерпретацій класичних тем, імпровізаційність. Творчість А. Загайкевич, С. Зажитька, В. Рунчака, В. Польової, Л. Юріної, В. Степурка. Елементи театру та театру абсурду, філософії як домінантні в сучасному музичному мистецтві.

Історичний ракурс конкретної, магнітофонної, електронної музики. Комп'ютерна музика на сучасному етапі розвитку: використання програм, способи запису й прослуховування. Основні представники, що працюють в галузі комп'ютерної музики. Твори композиторів М. Шука, О. Щетинського, І. Гайденка, О. Грінберга, С. Пілютикова, А. Загайкевич, С. Луньова, І. Небесного, Д. Перцова, К. Цепколенко тощо.

Поняття перформансу, інсталяції, хеппенінгу в музиці. Перформанс, інсталяція, хеппенінг у творчості С. Зажитька, В. Рунчака. Перформанси й «фестивальні» жанри К. Цепколенко. Еклектика, синтез, інтеграція, полістилістика як ознаки жанрів перформансу, інсталяції, хеппенінгу.

Київська композиторська школа. Засновники київської композиторської школи. Основні представники. Творчість композиторів В. Силь-вестрова, І. Карабиця, А. Бондаренка, А. Загайкевич, О. Козаренка, С. Луньова, В. Польової, Л. Юріної та інших.

Харківська школа та її представники (С. Богатирьов, Д. Клебанов, В. Бібік, В. Губаренко, С. Пілютиков, О. Щетинський).

Львівська композиторська школа. Основні представники. Творчість композиторів М. Скорика, А. Гаврилець, В. Камінського, Б. Фроляк, Л. Сидоренко та інших. Генетичне коріння львівської композиторської школи.

Одеська композиторська школа. Основні представники. Творчість О. Красотова та його учнів (Ю. Гомельська, К. Цепколенко).

Донецька композиторська школа. Основні представники. Творчість композиторів М. Шука, Є. Петриченка, О. Рудянського, О. Некрасова.

Активізація Міжнародних культурних центрів в Україні на початку 90-х років. Українські музичні фестивалі. Основні тенденції фестивального руху на перетині століть. Важливі завдання фестивалів: взаємозбагачення різних національних культур, висвітлення загальносвітового музичного контексту та входження української культурної спадщини у світовий культурологічний процес.

«Київ Музик Фест»: ретроспективний погляд на сучасну українську музику. «Прем'єри сезону». «Форум музики молодих»: демонстрація розвитку «молодої» української музики, своєрідний показник нових тенденцій у академічному мистецтві.

Львівські «Контрасти». Концепція «Контрастів»: сучасна українська музика в контексті світової. Спеціальний акцент на музиці країн Східної Європи, вагомою частиною програми якої є класика ХХ ст., а також чимало творів, що є показовими для нашого часу й модерної музики загалом.

Одеський фестиваль «Два дні і дві ночі». Концепція фестивалю. Організатори фестивалю. Належність фестивалю до Європейської конференції промоутерів нової музики (European Conference of promoters new music).

4. Новітні технології у музикознавчих дослідженнях.

Інформаційні технології в практиці наукових досліджень: процеси, методи пошуку, збору, зберігання, обробки, надання, поширення інформації та способи здійснення таких процесів і методів.

Інформаційні технології у музикознавстві збігаються із основними процесами і методами пошуку інформації з історії та теорії музики, музичної культури народів і регіонів. Інформаційні технології в практиці музикознавчих досліджень спрямовані на збір і форми обробки музичних прикладів як особливих зразків художнього освоєння світу в її конкретній соціально-історичній обумовленості.

Інформаційні технології у музикознавстві активізують процеси поширення інформації та способи здійснення різних методів взаємодії між видами художньої діяльності та духовної культури суспільства в цілому.

Музичне мистецтво та інформаційні технології ХХІ ст. розкривають специфіку збору, зберігання, трансляції художніх артефактів.

Музичні жанри кінця ХХ – початку ХХІ ст. при новітній системі інформаційних технологій формують взаємозв'язані способи опрацювання музичних матеріалів та прийомів продукування художніх творів у музикознавчому процесі.

Сучасні інформаційні технології, як цілеспрямована організована сукупність процесів з використанням засобів комп'ютерної техніки, забезпечують високу швидкість у зміні музичного мистецтва, а саме композиторської та виконавської творчості. Українське постмодерне музичне мистецтво відображає процеси, що відбувалися протягом другої половини ХХ ст. у європейських країнах та були пов'язані із обробкою інформації, її швидким пошуком, доступу до джерел інформації незалежно від місця їх розташування.

Критерії оцінки екзаменаційного випробування

Знання здобувачів, виявлених на екзаменаційному випробуванні, оцінюються за 100-бальною шкалою. Екзаменаційною комісією встановлюється оцінка за такими критеріями:

100-90 – «відмінно», отримують аспіранти, які демонструють передбачені навчальними програмами відповідних дисциплін ґрунтовні, систематизовані теоретико-методологічні знання, навички аналізу складного навчального матеріалу та формулювання узагальнень, здатність до творчого мислення, знання порядку та методики підготовки дисертаційної роботи.

89-74 – «добре», передбачає достатнє знання фактичного матеріалу, належне розуміння теоретико-методологічних основ навчальних дисциплін та методики підготовки дисертаційної роботи, водночас – допускає окремі незначні помилки у висвітленні неосновних аспектів відповідних навчальних дисциплін.

73-60 – «задовільно», отримує аспірант, якщо його відповідь висвітлює основний фактичний матеріал, але не демонструє належного теоретико-методологічного рівня його осмислення, містить певні помилки (неточності) у висвітленні змісту навчальних дисциплін, які виносяться на комплексний екзамен.

59-0 – «незадовільно», ставиться при відсутності систематичних знань та теоретичних уявлень за основними змістовними аспектами навчальних дисциплін, які виносяться на комплексний іспит.

Основна рекомендована література:

1. Афоніна О. Коды культури і «подвійне кодування» в мистецтві: монографія. Київ: НАКККіМ, 2017. 314 с.
2. Берегова О. Проблематика творів сучасних українських композиторів у контексті постмодернізму. Українське музикознавство. Київ, 2001. Вип. 30. С. 151–160.
3. Гаврюшенко О. А., Шейко В. М., Кравченко О. В. Історія культури: навч. посіб. Київ: Кондор. 2006. 763 с.
4. Голіцина О. Л., Максимов Н. В. Інформаційні технології: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. Київ: ФОРУМ, 2008. 608 с.
5. Греченко В. А., Кислюк К. В. Історія української культури: навч. посіб. Київ: Кондор-Видавництво, 2013. 352 с.
6. Етика науки: виклики сучасності: монографія / М. М. Кисельов, Т. В. Гардашук, С. І. Грабовський та ін. Ніжин: Видавець ПП Лисенко, 2014. 218 с.

7. Зосім О. Східнослов'янська духовна пісня: сакральний вимір: монографія. Київ: НАКККіМ, 2017. 328 с.
8. Історія опери: Західна Європа. XVII–XIX століття: навч. посіб. / І. Л. Іванова, Г. В. Куколь, М. Р. Черкашина. Київ: Заповіт, 1998. 384 с.
9. Кияновська Л. Українська музична культура. Львів, 2002. 388 с.
10. Маркова О. М. Нариси зарубіжної музики 50-90-х років: навч. посіб. Одеса: Друкарський дім, 2010. 128 с.
11. Метешкін К. О., Костенко О. Б., Сенчук Т. С. Інформаційні системи і технології. Харків: ХНАМГ, 2009. 120 с.
12. Неболюбова Л. Музыкальная культура Германии и Австрии рубежа XIX – XX веков. Київ: Муз. Україна, 1990. 168 с.
13. Невенченко А. І. Інформаційні технології в наукових дослідженнях : конспект лекцій. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2015. 116 с.
14. Опанасюк О. П. До питання стильової структуризації європейської музики XX – початку XXI століть // Мистецтвознавчі записки. 2011. Вип.19. С. 35-44.
15. Павлишин С. С. Музыка двадцатого століття: навч. посібник. Львів: Бак, 2005. 232 с.
16. Попович М. В. Нарис історії культури України. Київ: АртЕк, 2001. 728 с.
17. Рощенко-Аверьянова Е. Число и имя в новой мифологии музыкального романтизма (нумерологический и ономастологический методы анализа музыки): монографія. Харьков: ХНУРЭ, 2007. 128 с.
18. Сіверс В. Філософія науки. Київ: НАККІМ, 2017. 148 с.
19. Станіславська К. І. Мистецько-видовищні форми сучасної культури: монографія. Київ: НАКККіМ, 2016. 352 с.
20. Фількевич Г. М. Всесвітня історія музики: навч. посібник. Київ: Стилос, 2006. 352 с.
21. Шейко В. М. Історія української культури: навч. посіб. Київ: Знання, 2013. 271 с.
22. Шульгіна В. Д. Нариси з історії української музичної культури: джерелознавчий пошук: монографія. Київ: ДАКККіМ, 2007. 275 с.
23. Юрій М. Ф. Історія світової та вітчизняної культури: навч. посіб. Київ: Дакор, 2007. 455 с.

Додаткова література:

1. Бауман З. Плинні часи. Життя в добу непевності. Київ: Критика, 2013. 176 с.
2. Бодрійяр Ж. Симулякри і симуляція; пер. з франц. В. Ховкун. Київ: Основи, 2004. 230 с.
3. Вальденфельс Б. Мотив Чужого; пер. с нем С. Логинова. Минск: ПроPILEI, 1999. 176 с.
4. Габермас Ю. Філософський дискурс Модерну; пер. з нім. В. М. Купліна. Київ: Четверта хвиля, 2001. 424 с.

5. Горбатюк С. Є. Інформаційне забезпечення наукового дослідження: інституційно-правові аспекти // Вісник НАДУ. 2014. № 4. С. 130–138.

6. Куш Є. Електромузичний інструментарій як еволюційний фактор музичної культури: монографія. Київ, 2015. 160 с.

7. Сюта Б. О. Основи парамузикознавства: монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. 176 с.

8. Чернець В. Г. Держава і культура: онтологія теоретичного й історичного виміру: монографія. Київ, 2016. 552 с.

Посилання на електронні ресурси (не тільки відкриті), на яких розміщено додаткову інформацію щодо дисципліни – повний змістовний матеріал для підсумкового контролю (тести, питання, завдання тощо), приклади контрольних і екзаменаційних завдань, змістовне тематика рефератів, методичні вказівки по виконанню практичних лабораторних/творчих робіт, тощо).

1. <http://www.nakkkim.edu.ua/> – Національна академія керівних кадрів культури мистецтв;

2. <http://library.nakkkim.edu.ua> – електронний каталог Національної академії керівних кадрів культури мистецтв;

3. <http://nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського;

4. <http://nplu.org/> – Національна бібліотека України ім. Ярослава Мудрого;

5. <http://www.nbuviap.gov.ua/bpnu/> – бібліометрика української науки;

6. <http://elib.nplu.org/> – електронна бібліотека «Культура України»;

7. http://kultura.ho.ua/books_ku.htm – культурологічна бібліотека;

8. <https://orcid.org> – світова база науковців ORCID;

9. <https://www.scopus.com> – наукометрична база SCOPUS.